

издержки / О. Орлов, Е. Рясных // Економіст. – 2001. – № 5. – С. 45–49.

5. Орлов О.А. Все традиционные методы распределения накладных затрат не только бесполезны, но и вредны / О.А. Орлов // Економіст. – 2007. – № 1. – С. 56–61.

References

1. Dolan R.J. Efficiency in pricing / R.J. Dolan, G.Saymon. M: Publishing house "Exam" 2005. 416 p.
2. Orlov O.A. Marginalism and the prices for new products: from theory to practice. Herald of Khmelnytsky National University, 5, 2000. Economic Sciences, volume 1, p.7-11.
3. Helfert E. Techniques of financial analysis. translated from English under the editorship of L.P. Belykh, M. Audit, 1996, 663 p.
4. Orlov O.A. It always ends justify the means? How to share the fixed costs / O.Orlov, E. Ryasnykh // Economist, 2001, № 5. p.45-49.
5. Orlov O.A. All traditional methods of allocation overhead costs are not only useless, but also harmful. Economist № 1 2007. p.56-61.

Надійшла 10.04.2015; статтю представляє д. е. н. Орлов О. О.

УДК 338.24(477)

Н. М. ТЮРИНА, Т. В. НАЗАРЧУК, Н. С. КАРВАЦКА
Хмельницький національний університет

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: ОЦІНКА СТАНУ, ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В статті виконано оцінку стану економіки України, розглянуто основні причини, що призвели до кризи, та визначені наслідки їх дії. Дослідженню підлягали основні макроекономічні показники та рейтинги міжнародних агенцій. Розглянуто прогностичні тенденції основних макроекономічних показників економіки України, що визначені державними органами влади та міжнародними організаціями. Проаналізовано точки зору провідних вітчизняних економістів щодо основних загроз розвитку економіки України та їх рекомендації щодо виходу з кризи.

Ключові слова: економіка, макроекономічні показники, міжнародні індекси, конкурентоспроможність.

N. M. TYURINA, T. V. NAZARCHUK, N. S. KARVATSKA
Khmelnytskyi National University

UKRAINE: ASSESSMENT OF ECONOMY, THREATS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

The main purpose of the article was the performance assessment of Ukraine's economy, determination of basic threats and prospects of economy development. The main reasons that caused the economic crisis were investigated and the consequences of their actions were identified. The basic macroeconomic indicators were evaluated, such as: GDP, industrial production dynamics, volume of engineering production, export and import dynamics of goods and services, the level of real wages and so on. Analysis of international assessment Economy of Ukraine was performed by the following indices: The International Property Rights Index, Index of economic freedom, Global Competitiveness Index, Corruption Perceptions Index, Doing Business and others (dynamics - the last six years). Predicted values of certain indicators of evaluation were determined according to the strategy of sustainable development "Ukraine - 2020". The opinions of leading domestic economists about threats to the economy of Ukraine were investigated. The main threats were allocated as follows: public administration errors associated with the conflict of national and political interests; deepening political and social instability associated with the destruction of trust between government and citizens; fiscal crisis is related to the further growth of government debt to GDP; rising interest rates, inflationary pressures and difficulties in debts payment; low diversification of markets; imbalance liquidity of commercial banks; high energy dependence of the country.

Keywords: economy, macroeconomic indicators, international indexes, default.

Вступ. Економіка будь-якої країни – надзвичайно складний, непередбачуваний у поведінці, важко керований механізм, діючий під впливом великої кількості зовнішніх та внутрішніх факторів. Це в повній мірі стосується і економіки України. Зважаючи на постійне трансформування стану економіки, для розуміння й передбачення тенденцій змін необхідно постійно їх відслідковувати, досліджувати, аналізувати причини та наслідки. Автори статті продовжують дослідження [1, 2] стану економіки нашої країни, використовуючи дані вітчизняних та зарубіжних найвпливовіших, найавторитетніших агенцій і аналітичних центрів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Узагальнено результати попередніх досліджень, які стосувались періоду дії світової фінансової кризи (2007–2009 рр.) та післякризового періоду. На економіку України вагомо вплинуло постійне політичне протистояння політичних та бізнес еліт, що відбувалось в період загострення дії світової фінансово-економічної кризи, яка розпочалась у 2007 році. Крім того, економіка України не готова була протистояти проявам світової кризи технологічно, технічно та економічно. Основною причиною вразливості економіки України до впливу світової фінансової кризи стала її надмірна відкритість (частка експорту складала близько 50% ВВП, частка експорту товарів проміжного споживання в загальному

експорті товарів становила майже 80% [2]) і, водночас, вона є недостатньо диверсифікованою, тому експортоорієнтована модель економічного зростання, з переважанням низько технологічного експорту, виявилася вразливою до дії світової кризи та зміни кон'юнктури на світових ринках. Негативний ефект скорочення експорту аналогічно вплинув на загальну економічну динаміку. Причини, що призвели до спаду промислового виробництва, такі: зниження внутрішнього попиту на продукцію вітчизняної промисловості через сповільнення приросту доходів та неможливість залучення кредитних ресурсів; погіршення умов торгівлі на міжнародних ринках сировинних товарів; падіння платоспроможності підприємств, зростання витрат на основі складові собівартості. Неприятливі умови для довгострокового інвестування призвели до зниження інвестицій в основний капітал [1]. Пріоритетними антикризовими заходами на той період були визначені ті, що стосувались стабілізації фінансової системи, валютно-курсової стабілізації, стимулювання економічної активності та запобігання економічного спаду, відновлення керованості національної економіки, соціальної політики. Основні негативні наслідки дії світової фінансової кризи: реальний ВВП за три роки знизився на 14,8 %, національна валюта знецінилась більше ніж на 50% відносно долара США. В 2010 р. ситуація покращилась. Так, зростання ВВП склало трохи більше 4%, майже на третину зріс експорт та імпорт товарів та послуг, зросла реальна заробітна плата та доходи населення, індекс інфляції знизився до 9 %. Однак за основними показниками (обсяг ВВП, обсяг промислового виробництва, інвестиції в основний капітал) не вдалось вийти на рівень докризового періоду, спостерігалось різке зростання індексу рівня цін виробників промислової продукції та індексу споживчих цін [2].

Виклад основного матеріалу. Ефективному розвитку економіки у післякризовий період заважали, перш за все, введена майже в ранг закону корупція, відсутність реформ у всіх сферах діяльності, надмірний податковий тиск, непропорційний розвиток регіонів, відсутність правових та економічних аспектів розвитку за зразком ЄС, незахищеність прав інвесторів, непрозорість законодавства тощо. Саме тому незначне відновлення економічної активності після кризи (середньорічний темп зростання ВВП у 2010–2013 роках був на рівні 2,5% [3]) було забезпечено в основному поступовим зростанням зовнішнього попиту.

Динаміка зміни основних макроекономічних показників економіки України за період з 2006 по 2014 р. (у % до попереднього року) наведена на рис. 1 [3]. Показники діаграм демонструють різке погіршення значень у 2014 році майже усіх макроекономічних показників. Негативна тенденція розпочалась у 2013 році і активізувалась у 2014 році. Так, зниження (у порівнянні до попереднього року) рівня ВВП склало 6,8 %, промислового виробництва – 10,7 %, обсягів виробництва машинобудування – 21,3 %, експорту товарів та послуг – 14,5 %, імпорту товарів та послуг – 22,1 %. Реальна заробітна плата знизилась на 6,5 %, індекс цін виробників промислової продукції склав 31,8 %, а індекс споживчих цін – 24,9 %. Єдиною галуззю, що продемонструвала позитивну динаміку в 2014 році, було сільське господарство, обсяги виробництва якого збільшилися на 2,8 %.

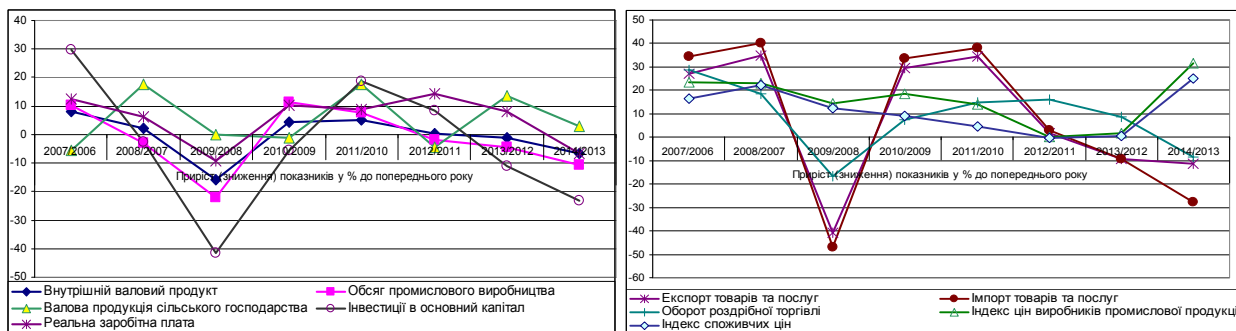

Рис. 1. Макроекономічні показники економіки України за період з 2006 по 2014 р. (у % до попереднього року)

Ситуація, що сталась, пояснюється умовами середовища, в якому знаходиться сьогодні економіка України. Їх можна охарактеризувати так: протистояння, що продовжується, політичних та бізнес еліт; військові дії на Сході країни, анексія АР Крим; низький зовнішній попит; зниження купівельної спроможності населення через зменшення реальних доходів; звуження кредитної активності; погіршення фінансового стану господарюючих суб'єктів; скорочення державного фінансування; високий рівень невизначеності тощо. Крім того посилюють негативну дію і перераховані раніше причини, так як розпочаті в нашій країні реформи ще не принесли очікуваного результату.

Підсумовуючи оцінку економічного стану економіки України за макроекономічними показниками, проаналізуємо динаміку зміни ВВП та промислового виробництва України (у відсотках до попереднього року) за період 1991–2014 рр., що наведена на рис. 2. На діаграмі чітко означені три періоди кризи в економіці країни: 1992–2000 рр. – наслідки після розпаду СРСР (максимальне зниження ВВП у 1994 р. – 22,9%); 2007–2009 рр. – наслідки дії світової фінансової кризи (зниження ВВП на 14,8%); 2014 р. – наслідки дії внутрішньої та зовнішньої політичної кризи, військових дій на Сході України (зниження ВВП на 6,8%). За весь період, що аналізується, лише з 2000 по 2007 рр. можна спостерігати сталий економічний розвиток економіки.

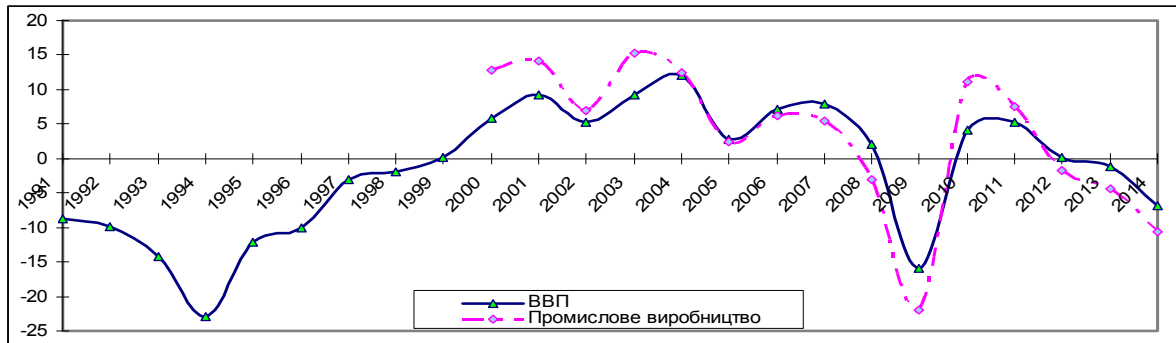

Рис. 2. Динаміка зміни ВВП та промислового виробництва України (у відсотках до попереднього року, за даними Держкомстату України)

Зростання зовнішнього попиту та сприятлива динаміка цін на метали на зовнішніх ринках у 2003–2007 роках (частка чорних металів та виробів з них у структурі експорту товарів становила близько 40%) стимулювали високу інвестиційну активність українських підприємств, яка різко сповільнилася під час кризи 2008 року. Оскільки технічного переоснащення промислового виробництва не відбувалося, ступінь зношеності основних засобів збільшився з 45% у 2001 році до 77,3% у 2013 році [4]. Економічне зростання мало екстенсивний характер.

Однак, незважаючи на важку ситуацію в економіці України, до позитивних результатів 2014 року, що вселяють оптимізм та надію на майбутнє, можна віднести:

– Україна остаточно встала на шлях європейської інтеграції, підписала Угоду про асоціацію з ЄС і їй був наданий режим автономних торговельних преференцій, що буде діяти до 2016 року, коли за планом наберуть чинності положення щодо створення зони вільної торгівлі між нашою країною та ЄС;

– Україна відновила співпрацю з МВФ, який схвалив дворічну програму «стенд-бай» для України у розмірі 17,01 млрд дол. США. Програма має підтримати комплексну програму економічних реформ, вже отримані два транші кредиту МВФ на загальну суму 4,7 млрд дол. США.

Міжнародне оцінювання економіки України за шість останніх років та прогнозні значення окремих показників оцінювання, відповідно до стратегії сталого розвитку "Україна – 2020", наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Міжнародні індекси оцінювання економіки України та їх прогнозні значення

Індекс, організація	Кількість країн, що оцінювались	Роки оцінювання						Прогноз відповідно до стратегії сталого розвитку "Україна – 2020"
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Міжнародний індекс прав власності (IPRI – The International Property Rights Index), <i>Property Rights Alliance</i>	129	58 (3,4)	97 (4,1)	117 (4,0)	118 (4,0)	113 (4,2)	86 (4,3)	-
Індекс конкурентоспроможності (IMD – The IMD World Competitiveness Yearbook), <i>Institute of Management Development</i>	60	56	57	57	56	49	49	-
Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI – Global Competitiveness Index), <i>World Economic Forum</i>	144	82 (3,95)	89 (3,9)	73 (3,99)	73 (4,13)	78 (4,05)	76 (4,14)	40
Індекс економічної свободи (Index of economic freedom), The Heritage Foundation & The Wall Street Journal	179	153 (48,8)	163 (46,4)	163 (45,8)	163 (46,1)	155 (49,3)	162 (46,9)	-
Індекс сприйняття корупції (CPI – Corruption Perceptions Index), Transparency International	174	146 (2,2)	134 (2,4)	152 (2,3)	144 (2,6)	144 (2,5)	142 (26)	-
Індекс людського розвитку (HDI – Human Development Index), Організація Об'єднаних Націй	187	(0,729)	69 (0,726)	85 (0,73)	83 (0,733)	83 (0,734)		-
Ведення бізнесу (Doing Business), група Світового банку	183	142 (44,73)	145 (45)	152	137 (49,56)	112 (59,21)	96 (61,52)	30
Кредитний рейтинг за зобов'язаннями в іноземній валюті за агентствами: Standard and Poors Fitch Ratings Moody's		CCC+/C B- B2	B-/C B B1	BB- B B2	B B B3	B- B- Caa1	CCC- CC Caa2/Caa3	BBB

Джерело: сформовано авторами на основі [5–11]

Для визначення рейтингової оцінки за міжнародним індексом прав власності (IPRI) оцінюються параметри, такі як правове та політичне середовище, захист матеріальної власності, захист інтелектуальної

власності. На рис. 3 наведена динаміка зміни складових Міжнародного індексу прав власності для України за складовими.

Європейський інститут менеджменту (Institute of Management Development – IMD) публікує щорічні результати глобального дослідження конкурентоспроможності країн світу. Під конкурентоспроможністю країни IMD розуміє спроможність нації створювати і підтримувати середовище, в якому виникає конкурентоспроможний бізнес. Кожна країна оцінюється на основі аналізу 331 критерію за такими основними напрямками: стан економіки, ефективність уряду, стан ділового середовища та стан інфраструктури.

Щорічний рейтинг конкурентоспроможності проводить також Всесвітній економічний форум (WORLD ECONOMIC FORUM) спільно з ведучими дослідними інститутами і компаніями країн, що оцінюються. На рис. 4 зображено Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI) для України за складовими та у порівнянні з іншими країнами. На рис. 6 відображено рейтинг України за окремими складовими GCI 2014 р. серед 148 країн світу. Найгірші показники пов'язані з бюрократією, корупцією та податковою політикою, залученням інвестицій, довірою до політиків, роботою правоохоронних органів та незалежністю судів, якістю доріг, стійкістю банків, захистом матеріальних та інтелектуальних прав власності. Найкращий стан справ – з охопленням населення освітою, якістю викладання природничих та математичних наук, рівнем розвитку залізниці та обсягами ринку.

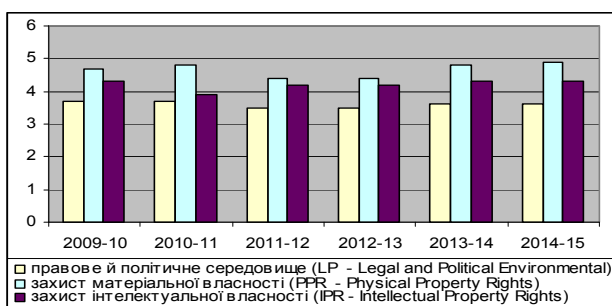

Рис. 3. Динаміка складових Міжнародного індексу прав власності (IPRI – The International Property Rights Index)

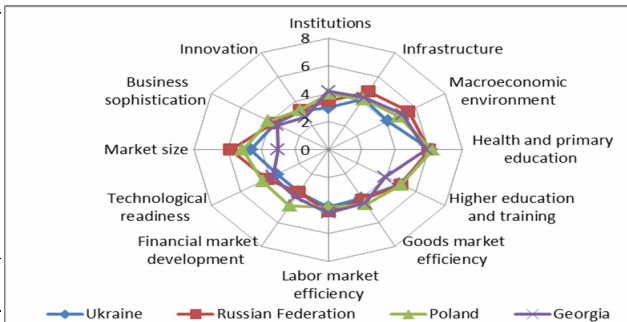
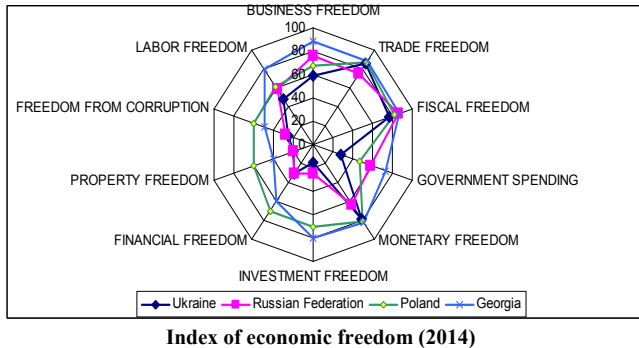

Рис. 4. Порівняння показників складових міжнародних індексів Global Competitiveness Index (2015 р.)

Index of economic freedom (2014)

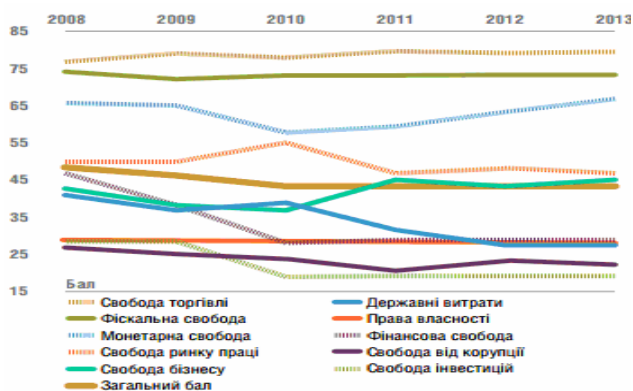

Рис. 5. Динаміка результатів України за складовими Індексу економічної свободи

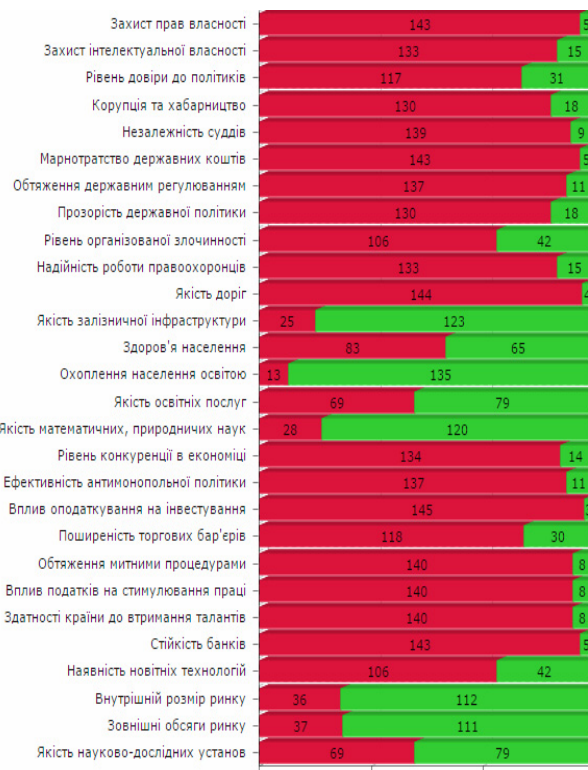

Рис. 6. Рейтинг України з 148 країн світу, за окремими складовими GCI 2014 рр. [11]

Оцінювання України за Індексом економічної свободи (Index of economic freedom) показало, що вона займає позицію серед 20% найбільш невольних країн світу. Крім неї, у список країн з "репресивною економікою" входять ще 25 країн, рейтинг України знаходиться між Бірмою та Болівією. Найгірші в Україні

справи з інвестиційною свободою, державними витратами, свободою від корупції та свободою бізнесу. Україна займає останнє з 43-х європейських країн і її загальний рейтинг нижчий від середнього показника у світі. Порівняння складових Індексу економічної свободи України з іншими країнами та динаміка результатів України за складовими цього індексу відображені на рис. 5. Складові Міжнародного індексу ведення бізнесу (Doing Business) представлені на рис. 7.

Кредитні рейтинги України також свідчать про кризовий стан економіки. У зв'язку з політичним конфліктом в Україні у 2014 р. агентство «Standard and Poor's» понизило її суверенний кредитний рейтинг до рівня «ССС-», що означає високий ризик несплати боргів, а фінансові зобов'язання можуть бути виконані за наявності сприятливої ділової, фінансової та економічної кон'юнктури. У 2015 році 10 квітня рейтинг за зобов'язаннями в іноземній валюті переглянутий до СС (прогноз негативний, суттєвий ризик дефолту (або дефолт) з невеликими шансами повернення коштів). Рейтингове агентство «Moody's» також вважає, що посилення кризи в Україні загрожує дефолтом за зовнішніми та внутрішніми зобов'язаннями країни (рейтинг у березні 2015 р. понижено до Ca) [12].

Рис. 7. Складові Міжнародного індексу ведення бізнесу (Doing Business) 2015 р.

Наведене в таблиці 1 рейтингове оцінювання економіки України різними міжнародними агенціями за останні шість років свідчить про вкрай низьке значення показників практично за всіма рейтингами, хоча за окремими спостерігається позитивна динаміка. Результати наведених рейтингових оцінок свідчать про значний технологічний розрив між Україною та розвинутими країнами і закріплення за нею ролі виробника низько технологічної продукції. В стратегії сталого розвитку "Україна – 2020" задекларовані пріоритети нових стратегічних орієнтирів, які мають забезпечити ефективний розвиток високотехнологічного сектору через трансферт технологій та стимулювання науково-технічної та інноваційної діяльності і наведені у таблиці 1 прогнози значення індексів свідчать про це.

Далі наведено прогнози розвитку економіки України у коротко- та середньостроковому періодах, які дають державні органи влади та міжнародні організації (таблиця 2).

Таблиця 2

Прогнозні тенденції основних макроекономічних показників України

	Прогнозні тенденції
Кабінет Міністрів України	Песимістичний сценарій 2016 рік: реальне зростання ВВП – 0,5%; інфляція – 7%. Оптимістичний сценарій 2016 рік: реальне зростання ВВП – 2,2%; інфляція – 6,3%; рівень безробіття – 9,9%. Песимістичний сценарій 2017 рік: реальне зростання ВВП – 0,8%; інфляція – 5,5%. Оптимістичний сценарій 2017 рік: реальне зростання ВВП – 3,5%; інфляція – 5,1%; рівень безробіття – 9,5%
НБУ	У 2015–2016 році буде зберігатись тенденція до збільшення зовнішнього державного боргу. Незначне зниження може початися у 2017 році. Зростання економіки у 2016 році – 2–3% з уповільненням інфляції до 13–14%. В середньостроковій перспективі інфляція складе 5%
МВФ	Економіка України досягне нижньої межі у 2015 році (скорочення ВВП на 5,5%), середньорічна інфляція прискориться до 33,5%. У 2016 прогнозується зростання ВВП до 2% та його прискорення до 4% у середньостроковій перспективі. Рівень інфляції у 2016 році – 10,6%, 2018 – 5%. Рівень безробіття у 2015 році – 11,5% (пік!), у 2016 – 11%
Світовий банк	Прогнозує зниження ВВП України на 2,3% 2015 року і зростання ВВП на 3,5% 2016 року. 2017 року зростання ВВП країни може становити 3,8%. Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу України в 2014 і 2015 роках становитиме 2,7% ВВП, а 2016 року збільшиться до 2,9% ВВП

Джерело: сформовано авторами на основі [10, 13–18]

З наведених у таблиці 2 прогнозів видно, що усі вони носять оптимістичний характер поступового зростання економіки. Однак, менш оптимістичними є точки зору експертів, провідних економістів та науковців країни. У таблиці 3 наведено систематизацію точок зору експертів щодо загроз та перспектив розвитку економіки України.

Систематизуючи наведені точки зору провідних експертів та висловлюючи власну позицію, можемо узагальнити, що основними загрозами розвитку економіки України є такі:

- помилки державного управління, пов'язані із конфліктом національних і політичних інтересів;
- поглиблення політичної та соціальної нестабільності, пов'язане із руйнацією довіри між владою і громадянами;
- фіскальна криза, що пов'язана із подальшим зростанням державного боргу по відношенню до ВВП; на фоні цього зростання процентних ставок, інфляційний тиск та труднощі в оплаті боргів;
- низький рівень диверсифікації ринків, що має негативний вплив на економічну активність;
- дисбаланс ліквідності комерційних банків;
- високий рівень енергозалежності країни.

Однак, не дивлячись на велику кількість реальних загроз, попри серйозні складнощі в економіці, сьогодні країна має ще шанс вийти із кризи. Вперше з 2005 року Україна має позитивне сальдо зовнішнього торгового балансу. Девальвація гривні все ж таки лікує економіку, оскільки виправляє торгові дисбаланси та зміцнює конкурентоспроможність української економіки на зовнішніх ринках. Основним завданням Уряду є не створювати новий бізнес, а створювати умови для його активізації та зупинити нарощування державного боргу, який на початок 2015 року склав 1,1 трлн грн, а це у 12 разів більше ніж у 2008 році [17].

Таблиця 3

Точки зору експертів щодо загроз, перспектив та рекомендації розвитку економіки України [13–18]

Експерт	Загрози	Перспективи і рекомендації
В. Лановий , д.е.н., екс-міністр економіки, Президент Центру ринкових реформ	Основні загрози на полягають у: - неадекватних діях влади щодо подолання економічної депресії; - проблемах з олігархічним устроєм економіки і влади; - популістських діях влади щодо інфляційного наповнення дефіцитного державного бюджету штучно надрукованими гривнями, через що країна отримала надзвичайно девальвованій курс грошей, стрибкоподібне зростання цін і тарифів, зруйновані реальний і банківський сектори	Економічні перспективи України наступного року залежатимуть від здатності влади оптимізувати внутрішній і зовнішній борг. Два основних перспективних напрями виходу із кризи: - перший (макроекономічна стабілізація) – стабілізація фінансів, процентних ставок, накопичення інвестиційних ресурсів; - другий – структурні та інституційні перетворення через стимулювання росту дрібного і середнього підприємництва, закриття збиткових державних монополій, заборона бюджетного фінансування державних підприємств, протидія монополізму, запровадження ринкових процедур банкрутства і ліквідності майнових зобов'язань
О. Охрименко , к.е.н., Президент Українського аналітичного центру	Загрози розвитку економіки України: - відсутність реальних реформ та модернізації економіки; - ризик дефолту	Для відродження економіки необхідно: - гарантувати бізнесу недоторканність власності; - заборонити навіть розмови про реприватизацію; - посилити боротьбу з тіньовою економікою, в тому числі знизивши нарахування на зарплату; - проведення демонополізації ринку електроенергії і газу
О. Устенко , к.е.н., Директор Міжнародного фонду Блейзера	Часу для початку реформ практично немає, оскільки вже з 2016 року преференції України зникнуть і це буде справжній виклик. В Україні протягом 2014 різко знижувався експорт та імпорт, активність зовнішньої торгівлі різко знижувалася	Реформи повинні стосуватися: - дерегуляції бізнесу (зменшення податків, перевірок, відсутність рейдерських захоплень), що призведе до прориву інвестицій, починаючи з 2016 р.; - скорочення витрат бюджету; - скорочення дефіциту державних фінансів у 2015 році з 10% до 5% від ВВП
О. Савченко , д.е.н., ректор Міжнародного інституту бізнесу, екс-заступник Голови НБУ	Основна загроза – не ефективна, суперечлива та нестійка модель влади, за якої європейські засади декларуються, а реалізуються партійно-кумівські, що унеможливило проведення реальних реформ. Окрім цього загрозами можуть виступати: - антиекономічні податки для експортерів (оподаткування продажу валюти); - подальший відтік депозитів; - зростання зовнішнього боргу по відношенню до ВВП	Економічні реформи повинні починатися зі збалансування бюджету України, за рахунок скорочення видаткової частини, а саме: - скоротити державні витрати до рівня країн Східної Європи, де середній показник державних витрат становить близько 40% ВВП (в Україні – більше 60%). - скоротити протягом 2 років державні витрати на 20% ВВП. У бюджеті на 2015 р. державні витрати збільшилися, на 3,4% підвищилися податкове навантаження на бізнес і населення
В. Пензенік , д.е.н., екс-міністр фінансів	Основними загрозами для економіки України є: - подальше «життя в борг»; - нарощування державного боргу; - торгові та валютні дисбаланси; - подальше рефінансування банків, яке стимулює валютні спекуляції	Необхідно: - виводити країну з «життя в борг» шляхом реального бюджетного скорочення; - обмежити рефінансування банків та взяти під контроль надмірну ліквідність комерційних банків, яка буде постійно впливати на гривню; - дохідну частину бюджету слід збільшувати не за рахунок підвищення податків, а за рахунок усунення офшорних схем та зловживань, які дають можливість уникнути оподаткування; - розвивати сільське господарство як один із перспективних секторів економіки; - розвивати та збільшувати власне видобування газу, зміцнюючи тим самим енергетичну незалежність та скорочення дефіциту «Нафтогазу»

Багато аналітиків, науковців та фахівців практиків наводять сьогодні власні «рецепти» оздоровлення економіки України. Ознайомившись із низкою таких рекомендацій, однією із найбільш системних нам вбачається програма перетворень, представлена Президентом Центру ринкових реформ, д.е.н, проф. В.Лановим [13]. Основні складові цих перетворень такі.

1. Державне сприяння розвитку підприємництва: адміністративна дерегуляція, усунення податкового утиску, сприятливе банківське кредитування, страхування, індивідуально-накопичувальне пенсійне страхування, спецарбітраж.

2. Введення обмеження на олігополії – частки прав власності окремої компанії – у галузях економіки та усунення олігархів з органів влади.

3. Подрібнення пакетів акцій у ході приватизації і заборона продажу одній особі пакетів, які перевищують 10% акціонерного капіталу.

4. Створення широкого роздрібногo позабіржового фондового ринку.

5. Заміна оподаткування прибутку підприємств на оподаткування використання ними природних ресурсів і корисних копалин.

6. Введення прогресивного оподаткування для індивідуальних доходів громадян, включно з дивідендами, з нульовою ставкою для низькооплачуваних категорій.

7. Запровадження ринкового врівноваженого ціноутворення, скасування адміністративних та монопольних цін і тарифів.

8. Підтримка конкуренції на усіх ринках, заборона монопольної діяльності.

9. Делатифундізація сільського господарства, державне сприяння фермерству і присадибному господарюванню.

10. Відкритість і розширення саморегулювання кредитно-грошової системи, перетворення Нацбанку на резервно-регулятивну системну установу.

11. Скасування урядового адміністративного регулювання ринкових процесів, заборона дотацій та бюджетних інвестицій підприємствам, ліквідація галузевих міністерств у промисловості, скасування функцій міністерств як розпорядників бюджетних коштів і скасування централізованого їх розподілу між бюджетами.

Такими є рекомендовані трансформації в економіці, але це не вичерпний їх перелік. Запропоновані інші програми виходу економіки України з кризи також заслуговують уваги, вони можуть бути використані топ-менеджерами вищого рівня для проведення реальних реформ в економіці.

Висновки. Таким чином, авторами за період з 1991 до 2014 р. проаналізовано стан економіки України, де виділено три етапи кризи, розглянуто основні причини, що призвели до кризового стану та визначені наслідки їх дії. Детальніше був проаналізований сучасний етап розвитку економіки. Міжнародне оцінювання стану економіки України показало негативні тенденції практично за усіма показниками, піднімається питання дефолту. Розглянуті прогностичні тенденції основних макроекономічних показників України, що визначені державними органами влади та міжнародними організаціями. Систематизовано різні точки зору провідних вітчизняних науковців та практиків щодо основних загроз розвитку економіки України.

Література

1. Тюріна Н.М. Оцінка стану, проблеми та пріоритети в управлінні економікою України в умовах кризи / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка, Т.В. Назарчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3. Т. 3. – С. 208–212.

2. Тюріна Н.М. Економіка України в умовах виходу із кризи / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка, Т.В. Назарчук // Вісник ХНУ. – 2011. – № 3. Т. 2.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

4. Аналіз економічного стану України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slideshare.net/tsnua/gdp-12-14-p>

5. The International Property Rights Index 2014. URL: <http://internationalpropertyrightsindex.org/>

6. World Economic Forum. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/>

7. 2015 Index of Economic Freedom. Country Rankings. URL: <http://www.heritage.org/index/ranking>

8. Transparency International – The Global Coalition Against Corruption. URL: <https://www.transparency.org/>

9. Human Development Reports / United Nations Development Programme. URL: <http://hdr.undp.org/en/data>

10. Doing Business 2015. Ukraine. URL: <http://www.worldbank.org>

11. Аналіз індексу конкурентоспроможності України в 2013–2014 рр. / Інформаційно-аналітичний центр «Info-Light» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://infoflight.org.ua/content/analiz-indeksu-konkurentospromozhnosti-ukrayini-v-2013-2014-rr>

12. Украина: все будет только хуже? // The Kiev Times [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://thekievtimes.ua/economics/429558-ukraina-vse-budet-tolko-xuzhe.html>

13. UA-Economist. URL: <http://www.ua-economist.com>
14. Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/>
15. Чорні дірки економіки // Сільські вісті. – 2015. – № 24, 3 березня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.silskivisti.kiev.ua/>
16. Круглий стол на тему «Что будет с экономикой благодаря реализации рекомендаций МВФ?» / Информ агентство «Forum» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://for-ua.com/article/1062984>
17. Пинзенник В. Економічна ситуація потребує адекватних дій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pynzenyk.com.ua/>
18. Тексти.org.ua. Свіжі новини України та світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://texty.org.ua/>

References

1. Tyurina N.M., Nazarchuk T.V., Karvatska N.S. Assessment, problems and priorities in the management of Ukrainian economy in crisis // Herald of khmelnytskyi National University. Economical sciences. 2010, Issue 3, Vol. 3. pp. 208–212.
2. Tyurina N.M., Nazarchuk T.V., Karvatska N.S. An economy of Ukraine is in the conditions of exit from a crisis // Herald of khmelnytskyi National University. Economical sciences. 2011, Issue 3, Vol. 2.
3. Government service of statistics of Ukraine. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Analysis of economic position of Ukraine. URL: <http://www.slideshare.net/tsnua/gdp-12-14-p>
5. The International Property Rights Index 2014. URL: <http://internationalpropertyrightsindex.org/>
6. World Economic Forum. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/>
7. 2015 Index of Economic Freedom. Country Rankings. URL: <http://www.heritage.org/index/ranking>
8. Transparency International – The Global Coalition Against Corruption. URL: <https://www.transparency.org/>
9. Human Development Reports / United Nations Development Programme. URL: <http://hdr.undp.org/en/data>
10. Doing Business 2015. Ukraine. URL: <http://www.worldbank.org>
11. An analysis of index of competitiveness of Ukraine is in 2013-2014 / Research and information center Info-Light. URL: <http://infoflight.org.ua/content/analiz-indeksu-konkurentospromozhnosti-ukrayini-v-2013-2014-rr>
12. Ukraine: will all be only worse? // The Kiev Times. URL: <http://thekievtimes.ua/economics/429558-ukraina-vse-budet-tolko-xuzhe.html>
13. UA-Economist. URL: <http://www.ua-economist.com>
14. Economical Truth. URL: <http://www.epravda.com.ua/>
15. Black holes of economy // Rural news. 2015. URL: <http://www.silskivisti.kiev.ua/>
16. What will happen to the economy due to the implementation of the recommendations of the IMF?" Inform Agency "Forum". URL: <http://for-ua.com/article/1062984>
17. Pynzenyk V. The Economic situation requires an adequate response. URL: <http://pynzenyk.com.ua/>
18. Fresh news of Ukraine and the world. URL: <http://texty.org.ua/>

Надійшла 13.04.2015; рецензент: д. е. н. Лук'янова В. В.